

POZNÁMKA K HUSSERLOVMU VÝROKU „DER TRAUM IST AUSGETRÄUMT“

Tento výrok z *Krisis* (Dodatok XXVIII) neprestáva pútať pozornosť interpretátorov Husserla. Svedčí o tom i nedávna stať V. Lešku *Husserlova recepcia novovekej filozofie v „Kříze“* (Filozofia, 1993/3).

Dodatok sa vzťahuje k poslednému paragrafu (§ 74) poslednej veľkej práce freiburského filozofa, paragrafu nazvanému *Die Philosophie als menschheitliche Selbstbesinnung, Selbstverwirklichung der Vernunft*. Už preložiť tento názov nie je ľahké, ako ukazuje jeho navrhnuté riešenie: *Filozofia ako radikálne sebaujasňovanie ľudstva a ako sebauskutočnenie rozumu* (s. 134). Ide najmä o výraz „Selbstbesinnung“, ktorý možno prekladať rôzne: zahĺbenie sa do seba, návrat k sebe samému, reflexívne uvedomenie si seba. Má teda ďaleko od „sebaujasňovania“, pre ktoré má nemčina slovo „Selbsterhellung“, použité taktiež v danom paragrafe (orig. s. 273). Naše riešenie: „reflexívne sebauvedomenie“.

Ale jednoznačný nie je ani Husserlov výrok, o ktorý tu ide predovšetkým: „Ten sen je dosnívateľný“, t. j. sen o filozofii ako prísnej vede. „Prečo by mal byť dosnívateľný?“, pýta sa s istou dávkou skepticizmu a oprávnené V. Leško. Presvedčivá odpoveď sa podľa neho nachádza v *Krisis*: „... nie je možná vedecká pravda o absolútne ...“ Lenže koho je to argument a pre koho je sen dosnívateľný? Husserl totiž vzápätí dodáva, a opakuje to i Leško, že v takom prípade „je filozofia v nebezpečí“. Keby Husserl sám pokladal svoj sen o filozofii ako prísnej vede za dosnívateľný, prečo by hovoril o ohrození filozofie?

Odpoveďou by tu mohlo byť svedectvo nedávno zosnulého S. Strassera, fenomenológa prvej generácie, ktorý pochádza z Viedne a usadil sa v Holandsku (Nijmegen). Niekedy v r. 1978 na seminári P. Ricoeura povedal, že onen výrok sa nevzťahuje na Husserla, ktorý sa vyjadril, že on sám sa projektu filozofie ako vedy nevzdáva a bude v jeho realizácii pokračovať.

V tomto zmysle treba chápať aj jeho apel na filozofov minulosti (ktorých učenia poznal nedostatočne) i budúcnosti, ako aj ponímanie filozofovania ako „spolufilozofovania“. Filozofia má podľa neho svoj účel, „telos“, ktorým je Bytie ako praktická, regulatívna idea. Tak je vymedzená nekonečná úloha, ktorá si vyžiada veľmi veľký počet filozofov, „funkcionárov ľudstva“. Husserl sám sa pokladal za „začínajúceho“ filozofa, ktorý by sa možno stal skutočným filozofom, keby mu bolo bývalo dopriate dožiť sa Matuzalemovho veku, a vyjadril nádej, že jeho pokračovatelia budú stavať na priekopníckom diele fenomenológie, vyliečia ju z detských chorôb a opravia prípadné nedostatky, ktorých sa on sám dopustil.

Mýlili by sme sa však, keby sme si teraz mysleli, že Husserl oddeľoval filozofiu od teológie natofko, že by sa vzdal tematizácie transcencie alebo že by sám

tvrdil, že nejaká veda o absolútne je možná. Svojej žiačke E. Steinovej urobil v r. 1935 takéto priznanie: život človeka nie je nič iné než cesta k Bohu. Pokúsil som sa prísť do cieľa bez pomoci teológie, jej dôkazov a jej metód: inými slovami, chcel som dosiahnuť Boha bez Boha. Zo svojho vedeckého myslenia som musel Boha vylúčiť, aby som otvoril cestu tým, ktorí nepoznajú bezpečnú cestu viery, ktorá prechádza Cirkvou.“ Toto krédo možno vzťahnuť na celú filozofiu E. Husserla: chcel odovzdať metafyzické posolstvo inými než metafyzickými prostriedkami v dobe, ktorá bola vcelku antišpekulatívna.

Jozef Sivák

MONITOR

KOVÁČIK, M.: Filozofická čítanka. Filozofia – Filozof – Filozofovanie. Banská Bystrica, MC 1993. Tri zošity, 180 s.

LENCZ, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava, MC v Bratislave 1992, 48 s.

LEŠKA, D.: Hlavné sociálno-politické doktríny a politické koncepcie súčasnosti. Bratislava, MCMB 1992, 28 s.

LEŠKA, D.: Politické systémy vyspelých demokracií. Bratislava, MCMB 1992, 30 s.